

Szerkesztői előszó

Kedves Olvasó!

A 2010-től eltelt időszak gazdaságpolitikai és közpénzügyi gondolkodásának megújulása következtében új tartalmi és minőségi szintre lépett az állam-működés, amely a célzott ösztönzés, a bizalom és az ezeken alapuló sokoldalú együttműködés három pillérére épül. Ezen építőkövek a fenntarthatóságot szem előtt tartó, közép- és hosszú távú stratégiai építkezést tettek lehetővé. A gazdaságtörténeti jelentőségű

államstratégia eredményeképpen a 2008–2009. évi pénzügyi-gazdasági válságból való kilábalást követően a javuló gazdasági egyensúly és erősödő makrogazdasági fundamentumok alapján új gazdasági identitású ország lett hazánk. E pozitív fordulat nem valósulhatott volna meg az állami és a piaci koordináció nemzetközi kitekintésben is példaértékű egységének a megteremtése nélkül.

E fejlődési folyamatot törte meg a 2019. év végén Kínából indult globális koronavírus-járvány, amely korábban nem tapasztalt kihívások elé állította a világgazdaságot. Az emberi élet- és létfeltételek megőrzése, valamint a gazdaság újraindítása került előtérbe. A tanulmánykötetünk kiindulópontját adó aktív állami szerepvállalás és a helyes irányú állami ösztönzés a koronavírus-válság időszakában szükségszerűen felértékelődik, és hatékonysága a következő évtizedben alapvetően meghatározza a nemzetgazdaság fejlődését. Az állam éppen emiatt válságidőszakban sem mondhat le a gazdasági szereplők értékkeremtésének támogatásáról, az új növekedési tartalékok mozgósításáról. Ahhoz, hogy a válság adta lehetőségekkel élni tudjon a hazai gazdaság, ismét – ahogy 2010-ben is – az állam következetes, bátor, innovatív gazdaságpolitikájára és sokoldalú intézkedéseire van szükség.

E könyv megszületése nem előzmények nélküli. 2019-ben az *Ösztönző állam – hatékonyabb vállalatok* című tanulmánykötetünkben a 2010-es évtized gazdaságpolitikai teljesítményét elemeztük az ösztönző-fejlesztő állammodell tükrében. Szerzői közösségünk ezúttal azt tűzte ki célul, hogy értékelje a válságkezelés eredményességét a „félidőben”. A 2020-as koronavírus-járvány első hullámát és az azt követő időszakot a korábbi, 2019. évi kötetünk fókuszával, az ösztönző-fejlesztő és a gazdasági szereplők bizalomalapú együttműködésére épülő állammodell szemléletével vesszük górcső alá.

Kötetünk szerzői többek között arra keresik a választ, hogy a pozitív, ösztönző-terelő állami szemlélet képes-e a koronavírus-válság időszakában a főbb gazdaságpolitikai tevékenységek és ágak közötti – így az állam és a piac közötti – összhangot és a harmonikus

működést megőrizni és erősíteni. Lehetséges-e, hogy a világszerte tapasztalt nagy fokú bizonytalanság mellett úgy találja meg Magyarország a válságból kivezető utat, hogy képes legyen olyan válaszlehetőségekkel élni, amelyekből versenyelőnyt kovácsolhat? Képes-e az adórendszer támogatni a családokat és a vállalkozásokat e válságidőszakban is? Hogyan tartható fenn és javítható e krízishelyzetben a gazdaság forrásellátottsága, azon belül a vállalkozások és a lakosság finanszírozási mozgásteré? Képes-e az állam széles körű támogató egyetértésre ösztönözni a hazai társadalmat?

A tanulmánykötet első fejezetében Parragh Bianka, Báger Gusztáv és Tóth Gergely mutatja be az aktív, gazdasági szereplőkkel együttműködésre törekvő és ösztönző állammodellt a 2020. évi koronavírus-járvány által előidézett válsághelyzetben. A szerzők az állami válságkezelés hatékonyságát elemezve tárják fel az olvasó számára a koronavírus-válság hatásmechanizmusát. A fejezet fókuszában a célzott ösztönzés és a piaci szereplők együttműködése terén az egy évtized alatt elért eredmények megőrzése áll, amelynek feltételeként a gyors kilábalásra, a hatékonyság megőrzésére és növelésére, továbbá a veszteségek minimalizálására törekvő államszemléletet jelölik meg a szerzők.

Domokos László és Pulay Gyula a második fejezetben bemutatja a koronavírus-járvány időszakában kiemelten fontos és innovatív célkitűzésük eredményeképpen a válságkezelés értékelésére felállított kritériumrendszert. Az új modell három fő kritériumaként a negatív hatások mérséklésére és a helyreállítás gyorsítására mozgósított eszközrendszert, másodikként a hozott intézkedések versenyképesség növeléséhez való hozzájárulását, míg harmadikként a költségvetés egyensúlyi szinthez közeli helyreállítását jelölik meg a szerzők.

Parragh László és Tóth Róbert a harmadik fejezetben a célzott állami ösztönzés eredményességét a vállalati válságkezelés hatékonyságára fókuszálva értékeli. A szerzők elméleti kutatási eredményeiket – a koronavírus-válság természetrajzára és az elmúlt évtized gazdasági teljesítményére vonatkozóan – vállalati felmérésekkel is alátámasztják. Az első felmérés 2019. decemberben mintegy 1100 vállalat bevonásával, a második felmérés 2020. márciusban 16 ezer vállalat megkérdezésével történt, míg a harmadik felmérés 2020. júliusban 761 vállalat percepcióit vizsgálva zajlott.

Bódis József a negyedik fejezetben a koronavírus-járvány időszakában fenntartható, versenyképes felsőoktatás és a digitális tudásmegosztás összefüggéseit 2020 első félévének tanulságait elemezve mutatja be. A szerző tudományos és szakpolitikai igényességű keresztmetszeti képet ad a koronavírus-járvány első hullámának időszakában a felsőoktatásban jelentkező összetett kihívások megválaszolásáról, továbbá a felsőoktatási szereplők közös erőfeszítéseiről, a gazdasági szereplők bizalomalapú és együttműködő helytállásáról.

Maruzsa Zoltán és Nagy Gábor Dániel az ötödik fejezetben 2020 első félévének tanulságait elemezve bemutatja a koronavírus-járvány időszakában fenntartható, versenyképes közoktatás és a digitális tudásmegosztás összefüggéseit. A szerzők felmérésekre támaszkodva tudományos és szakpolitikai igényességű keresztmetszeti képet vázolnak fel a közoktatást a koronavírus-járvány első hulláma következtében ért komplex kihívásról és a közoktatás szerepelőinek közös erőfeszítéseiről.

Kis Norbert és Klotz Balázs a hatodik fejezetben bemutatja a digitális oktatás új útjait a Nemzeti Közzszolgálati Egyetem által kidolgozott digitális oktatási modell példáján. A koronavírus-járvány idején is példaértékű kezdeményezésként fejlesztett oktatási modell tapasztalatai 2014-ig nyúlnak vissza. E modell az elmúlt öt évben mintegy 80 ezer tisztviselő továbbképzését több millió oktatási és tanulási óra keretében sikeresen valósította meg, aminek köszönhetően 2020-ra Magyarország legnagyobb és egyik legkorszerűbb távoktatási ökoszisztémájává vált.

Ferencz Orsolya a hetedik fejezetben az űrszektor gazdasági-társadalmi szerepét gazdaságtörténeti visszatekintésben és az állami szerepvállalás jelentőségével összefüggésben mutatja be. A szerző betekintést ad az űrtevékenységhez tartozó – mára a kritikus infrastruktúra részévé vált – eszközrendszerhez való hozzáférés nemzetgazdasági és társadalmi szintű összefüggéseibe. A fejezet felhívja a figyelmet az űriparnak a gazdaság fellendítésében betöltött szerepére, és rávilágít arra, hogy a koronavírus-járvány időszakában és válság idején az űrtechnológiákhoz való nemzetgazdasági hozzáférés felértékelődésének hátterét milyen nemzeti szuverenitási és gazdasági kontextus adja.

Végh Richárd és Szarka Gábor a nyolcadik fejezetben a 2020-as koronavírus-válság tőkepiacra és tőzsdére gyakorolt hatásait az ösztönző állam lehetőségeivel összefüggésben elemzi. A szerzők a tőkepiac-fejlesztés és a jól működő tőkepiac jelentőségére rámutatva elemzik a koronavírus-válság tőkepiacra gyakorolt hatásait, az intézményi válaszokat, valamint az európai és a hazai tőkepiac eszközeit és lehetőségeit. A Budapesti Értéktőzsde és fő tulajdonosa, a Magyar Nemzeti Bank közös programjai a tőkehelyzet megerősítésére, tőkebevonásra és ezáltal a növekedésre válságidőszakban is lehetőséget adnak. Elméleti kutatásaikat a válságidőszakban megvalósított sikeres tőzsdei kibocsátás vállalati példájával támasztják alá.

Hegedűs Éva esettanulmány keretében mutatja be a magyarországi hitelintézetek között a digitális banki stratégiát sikerrel megvalósító Gránit Bank által a koronavírus-válság időszakában tapasztalt kihívásokat. A bank a lakosságnak nyújtott innovatív elektronikus szolgáltatásaival és a vállalati ügyfélkör igényeire szabott finanszírozási megoldásaival, valamint stabil pénzügyi helyzetével sokoldalú támogatást ad ügyfeleinek a pandémiás helyzetben is.

Krisán László esettanulmányában a tizennyolc éves Széchenyi Kártya Program vállalati hitelezésben betöltött szerepét a koronavírus-válsággal összefüggésben elemzi. Az állam és a piac összhangján alapuló Széchenyi Kártya Program válságkonstrukciói gyorsan „bevetethető” finanszírozási támogatást jelentenek pandémia idején is.

Vitkovics Péter esettanulmánya keretében a DM-KER Nyrt. példáján mutatja be a tőzsdei vállalatok lehetőségeit a koronavírus-válság körülményei között. A vizsgált vállalat 2008-ban, válságidőszakban alakult, s 2018-as új növekedési stratégiája mentén, következetesen haladt a vállalatfejlesztési célkitűzéseinek megvalósításában, aminek köszönhetően a válságidőszakban is fejlődni tudott.

A kötet szerzői közösségével való együttműködés nagyrészt a 2019-ben végzett kutatómunka kibontakozó folytatása, amely további, ígéretes kutatási irányok felvázolását is lehetővé tette, amelyekkel – reményeink szerint – a koronavírus-válság teljes időszakát

értékelő elemzésünkben és más megjelenő tanulmányköteteinkben ismerkedhet meg az olvasó. Ez az interdiszciplináris alkotómunka, amelynek szemléleti és módszertani kereteit („filozófiáját”) a *Pénzügyi Szemle* 2020. évi 2. különszámában tettük közzé, a Nemzeti Közszerológati Egyetemen – Parragh Biana vezetéseével – folyamatban lévő, *A gazdaság, az állam és a társadalom szinergiája* című kutatási program keretében teljeseáhet ki. A Nemzeti Közszerológati Egyetem tudományos missziójának része az állami szerepvállalás interdiszciplináris kutatása, amelynek kiemelt területe az ösz-tönző magyar állammodellel kapcsolatos kutatási főirány.

Tanulmánykötetünket jó szívvel ajánljuk az alkotó közgazdaszi közösségnek – az egyetemi oktatóknak és hallgatóknak, a kutatóknak, valamint azoknak a gazdaságpolitikai és vállalati döntéshozóknak, akik a gazdasági szereplőket motiváló mozgatórugók jobb megismerésére törekszenek.

Külön köszönet illeti lektorainkat, prof. dr. Németh Erzsébetet és dr. Kolozsi Pál Pétert, akik értékes tanácsaikkal segítették a tanulmánykötet elkészítését.

Budapest, 2020. december 11.

A szerkesztők

Parragh Biana

Kis Norbert